

๖๐

หิ ลุ ด พั น จ ำ ก
สั ง ส ำ ร วั ญ

ท่านพิจารณาเห็นธาตุทั้งหลายว่าเป็นทุกข์แล้ว
อย่าเกิดอีก
ท่านสำรอกความพอใจในภพแล้ว
จักเป็นผู้สงบระงับเที่ยวไปเกิด

หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๕๖๒

สรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ เป็นเพียงเครื่องอาศัยสำหรับ
ไว้สร้างบารมี ไม่ใช่มีไว้สำหรับให้ยึดมั่นถือมั่น เพราะเราเกิดมา
ในโลกนี้ ก็เพียงอาศัยสิ่งเหล่านี้สร้างบารมีเท่านั้น อย่าไปคิดว่า
มันเป็นจริงเป็นจังอะไร สมบัติทั้งหลายเป็นของกลางของโลก
ที่จะช่วยให้เราสร้างบารมีได้สะดวกสบาย เราจะได้มุ่งแสวงหาสิ่ง
ที่เป็นสาระของชีวิต ที่เป็นความจริงของพระอริยเจ้า ที่เรียกว่า
อริยสัจ มีใจมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน ชีวิตเราจะได้เข้าถึง
ความสุขที่แท้จริง

มีวาระพระบาลีที่ปรากฏใน สุนนาคเฐริกเถา ว่า

“ธาตุโย ทุกขโต ทิสฺวา มา ชาติ ปุนราคมิ
ภเว ฉนฺทํ วิราเชตฺวา อุปสนฺตา จริสฺสลิ

ท่านพิจารณาเห็นธาตุทั้งหลายว่าเป็นทุกข์แล้ว อย่า
เกิดอีก ท่านสำรอกความพอใจในภพแล้ว จักเป็นผู้สงบระงับ
เที่ยวไปเกิด”

ธาตุ แปลว่า ธรรมชาติที่ทรงตัวเอาไว้ หมายถึงสิ่งที่ยรวม
กันเข้าเป็นรูปร่าง ประกอบด้วยธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ
เมื่อธาตุต่างๆ รวมกันเข้าเองโดยธรรมชาติหรือมนุษย์ปรุงแต่งขึ้น
ก็เรียกว่าสังขาร สังขารที่มีวิญญาณเข้าครอบครอง ท่านสมมติ
เรียกว่าคน ลัตว์ เป็นต้น สังขารที่ไม่มีธาตุรู้ ไม่มีวิญญาณครอง

หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๕๖๓

เช่น ภูเขา ต้นไม้เป็นต้น เมื่อแยกธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม ออกจากกัน ก็หมดสภาพที่เป็นสังขารที่เรามัวยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นเรา เป็นของๆ เรา

พระพุทธองค์ทรงสอนให้พิจารณาธาตุต่างๆ เหล่านี้ว่าเป็นทางมาแห่งทุกข์ทั้งหลาย ให้ปลด ให้ปล่อย ให้วางจากสังขารเหล่านี้ เมื่อพิจารณาเห็นสักแต่ว่าเป็นธาตุได้แล้ว จะได้ถอนลัดตุบ์ลัทธิ ความยึดถือว่าสัตว์ ถอนลัดตลัญญา ความสำคัญว่าสัตว์หรือสิ่งของลงเสียได้ เมื่อกำหนดเห็นอย่างนี้เป็นประจำ จิตก็ตั้งมั่น วิจิกิจฉานิเวรณก็สงบระงับไป เป็นจิตที่นุ่มนวลควรแก่การงาน คือสามารถละความยึดมั่นถือมั่นในขันธและธาตุ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาทั้งหลาย แล้วยกใจขึ้นสู่ไตรลักษณ์ได้โดยไมยาก

นอกจากนี้พระพุทธองค์ทรงอุปมาให้ภิกษุพิจารณาเห็นกายนี้ ตั้งอยู่โดยความเป็นธาตุ ๔ คือ ธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม ว่ามีอยู่ในกายนี้ ทรงอุปมาเหมือนคนฆ่าโค เมื่อฆ่าโคเสร็จแล้วก็แบ่งออกเป็นส่วนๆ วางขาย เมื่อมีคนมาซื้อก็ไม่ได้บอกว่าขอซื้อโคหน่อย แต่ซื้อเนื้อ ซื้อตับ ซื้อเลือดของโคตัวนั้นไปเป็นอาหาร เมื่อธาตุ ๔ แยกสลายก็ไม่มีส่วนใดที่เรียกว่าร่างกายอีกต่อไป

หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๕๖๔

*มีเรื่องที่ถูกเล่าไว้ หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว เป็นระยะเวลาร่วมร้อยปี วันหนึ่งในยามค่ำคืน ณ กัลลคมหาวิหาร ได้มีภิกษุณีจำนวนมาก พากันเดินเข้าเดินออกพลุกพล่าน ซึ่งผิดปกติจากวันธรรมดาทั่วไป เพราะว่าเธอเหล่านั้นได้ข่าวว่าภิกษุณีสาวรูปหนึ่งนามว่าสุมนาเถรี ซึ่งเป็นพระอรหันต์ กำลังจะดับขันธเข้าสู่พระนิพพานในวันนั้น จึงพากันมานมัสการเป็นครั้งสุดท้าย เมื่อภิกษุณีทั้งหลายประชุมพร้อมกันแล้ว จึงได้อารธนาให้ท่านเล่าอดีตชีวิตประวัติของท่าน เพื่อเป็นทิวฐานาคติในการทำความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เมื่อได้รับอารธนา พระเถรีจึงเล่าประวัติของตัวท่านเองให้ที่ประชุมได้ฟัง ซึ่งมีเนื้อความดังที่หลวงพ่อจะเล่าให้ฟังดังนี้

เข้าสู่เรื่องของวันหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จเข้าไปในกรุงราชคฤห์พร้อมกับพระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ เพื่อทรงบิณฑบาตโปรดสัตว์ตามพุทธประเพณี ทรงทอดพระเนตรเห็นลูกสุกรน้อยตัวหนึ่ง จึงทรงแยมพระโอษฐ์ พระอานนท์เถระทูลถามถึงเหตุแห่งการแยมพระโอษฐ์ พระองค์จึงทรงชี้ไปยังลูกสุกรน้อยแล้วตรัสว่า “ดูก่อนอานนท์ เธอจงดูลูกสุกรน้อยตัวนี้เถิด ในอดีตชาติตั้งแต่ครั้งศาสนาของพระกกุสันธพุทธเจ้า ลูกสุกรนี้ได้เกิดเป็นแม่ไก่

หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๕๖๕

อาศัยอยู่ที่ศาลาวัดแห่งหนึ่ง ได้มีโอกาสฟังเสียงธรรมที่ภิกษุผู้ปรารภความเพียรรูปหนึ่ง นั่งสาธยายอยู่เป็นประจำทุกคำคืบ แม้ฟังไม่เข้าใจ แต่ก็ชอบฟัง เมื่อฟังแล้วก็มิจิตเลื่อมใส เป็นอุปนิสัยติดตามตัวไปในภพชาติเบื้องหน้า

ภายหลังถูกนกเหยี่ยวจับกินเป็นอาหารเมื่อละจากอัตภาพของสัตว์เดียรัจฉานนั้นแล้ว ได้ไปบังเกิดอยู่ในราชตระกูล เป็นพระราชธิดาทรงพระนามว่า อุพพรี แม้จะบังเกิดเป็นราชธิดาผู้เพียบพร้อมไปด้วยเบญจกามคุณ แต่ด้วยอาณิสสส์ที่ชอบฟังเสียงการสาธยายธรรม และอุปนิสัยแห่งเนกขัมมปฏิบัติที่ติดตัวมาข้ามภพข้ามชาติ จึงทำให้บุญกุศลที่ได้สั่งสมมาตักเตือนให้พระนางเกิดความเบื่อหน่ายในฆราวาสวิสัย ได้บวชออกเป็นปริพาชิกานอกพุทธศาสนา เมื่อบวชแล้วก็ได้นำเพณเพียรภาวนาจนได้เข้าถึงปฐมฌาน

ครั้นละจากอัตภาพนั้นแล้ว ได้ไปบังเกิดเป็นพรหมอยู่ในพรหมโลก มีความสุขอยู่ในการเข้าฌานสมาบัติอยู่ในพรหมวิมานเป็นเวลายาวนานเป็นพุทธันดร แต่พรหมโลกนั้นยังคงอยู่ในภพทั้งสาม ก็ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ ดังนั้นเมื่อจุติจากพรหมโลกก็ลงมาบังเกิดในตระกูลเศรษฐี เป็นธิดาของเศรษฐีท่านหนึ่ง แต่ในภพชาตินั้นนางเป็นผู้ประมาทในชีวิต

หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๕๖๖

จึงไม่ได้สั่งสมบุญกุศลเพิ่มเติม เมื่อเป็นเช่นนี้บาปอกุศลก็ได้ช่อง เมื่อจะละสังขารในอภัพนั้น จิตใจของนางจึงเศร้าหมอง ไม่ผ่องใส เมื่อจิตเศร้าหมองไม่ผ่องใส ทุกตักก็เป็นทีไป คือเมื่อนางละจากอภัพนั้นแล้ว ก็ต้องมาบังเกิดเป็นลูกสุกรที่กำลังปรากฏอยู่ ณ เบื้องหน้าของพระบรมศาสดานี้เอง

พระพุทธองค์ทรงยกลูกสุกรน้อยขึ้นเป็นอุทาหรณ์ เพื่อทรงสอนเหล่าภิกษุทั้งหลายให้หมั่นทำความเพียร อย่าได้ประมาทในชีวิต เพราะถ้าเรายังต้องเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏนี้ ชีวิตของเราจะต้องขึ้นๆ ลงๆ อย่างนี้ มีความไม่แน่นอน ต้องเกิดอีก นับภพนับชาติไม่ถ้วน บางชาติก็เกิดอยู่ในสุคติภูมิ บางชาติก็พลัดไปเกิดอยู่ในทุคติภูมิก็มี

เมื่อเธอพ้นจากอภัพที่เกิดเป็นสุกรแล้ว ก็ยังต้องเวียนตายเวียนเกิดกันอีกหลายภพหลายชาติ นับว่ายังดี ที่ไม่ได้ตกไปในมหานรก เพราะบุญเก่ายังค้างจุนไว้ หลังจากชาตินั้นได้ไปบังเกิดเป็นพระราชธิดาในแคว้นสุวรรณภูมิ ต่อมาก็ไปบังเกิดเป็นราชธิดาของพระเจ้ากรุงพาราณสี ชาติถัดมาเกิดเป็นลูกสาวของพ่อค้าวานิช ที่หมู่บ้านท่าเรือสุปปารกะ ได้สั่งสมบุญในระดับหนึ่งจนได้ไปบังเกิดในสวรรค์ เมื่อหมดบุญก็ลงมาเกิดเป็นธิดาของอิสรชนผู้มีอำนาจมาก

หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๕๖๓

จนกระทั่งในภพชาติสุดท้ายนี้ ได้มาบังเกิดเป็นลูกสาวของกุฎุมพีชื่อ สุมณา ครั้นเจริญเติบโตขึ้น ได้แต่งงานกับมหาอำมาตย์ชื่อ อติมพระ เมื่อพระอรตูละระพร้อมกับภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่เที่ยวเดินบิณฑบาตผ่านมาที่บ้านของเธอ แม้ว่าจะเห็นพระเดินผ่านหน้าบ้าน แต่เธอก็ได้มีจิตเลื่อมใส ได้แต่ยืนมองดูเฉยๆ พระอรตูลอหันธ์ได้สอดส่องญาณทัสนะ ระลึกชาติตรวดูบุพกรรมของเธอว่าในอดีตชาติได้เกิดเป็นอะไรมาบ้าง ท่านได้เห็นลำดับภพชาติที่เธอได้เกิดมา เกิดความสงสาร จึงได้เปล่งอุทานว่า “โอ้อำมาตย์จริงหนอ ลูกสุกรตัวน้อยที่น่าสงสารในภพชาติก่อน บัดนี้ได้มาบังเกิดเป็นถึงภรรยาของมหาอำมาตย์”

นางได้ฟังดังนั้น เกิดความสงสัย จึงได้ถามพระเถระด้วยมหากรุณาของพระเถระ ท่านจึงได้เล่าความเป็นมาของนางให้ฟัง เมื่อรู้ดังนั้นนางเกิดความสลดสังเวชใจเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ขอบรรพชาออกบวชเป็นภิกษุณี ต่อมานางได้ฟังสติปัญญาสูตรก็บรรลุโสดาบัน พระเถรีได้บำเพ็ญเพียรอย่างต่อเนื่องไม่ลดละ ภายหลังได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ พร้อมกันนั้นพระเถรีได้กล่าวโอวาทก่อนที่จะปรินิพพานว่า “อปปมาเทน สมปาเทถ ขอท่านทั้งหลายจงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด” เมื่อพระเถรีได้เล่าอดีตชีวิตประวัติของตนจบลง ก็ดับขันธเข้าสู่นิพพาน ณ บัดนั้นเอง

หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๕๖๘

เราจะเห็นว่า การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารเป็น
สิ่งที่น่ากลัว เป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้แน่นอนและไม่ปลอดภัยเลย
ทุกชีวิตต้องท่องเที่ยวไปเกิดในสุคติบ้าง ทุกคติบ้าง สุขบ้าง
ทุกข์บ้าง สลับกันไปอยู่เช่นนี้ ดังนั้นการที่จะพ้นจากภัยใน
วัฏสงสาร จะต้องไปให้ถึงฝั่งพระนิพพานอันเป็นเอกกันตบรมสุข
และการจะไปสู่จุดหมายได้นั้น จะต้องไม่ประมาทในการสั่งสมบุญ
ทั้งทาน ศีล ภาวนา โดยเฉพาะภาวนาจะต้องหมั่นปฏิบัติจนเข้า
ถึงพระธรรมกายให้ได้ เมื่อเข้าถึงแล้ว เราจะได้ศึกษาวิชา-
ธรรมกายเพื่อรู้วัฏฏะ ทั้งเราและสรรพสัตว์จะได้ปลอดภัย
จากภัยในสังสารวัฏ และเป็นทางลัดไปสู่ที่สุดแห่งธรรม

